

• ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER
JANUAR 2006, NO 20

A photograph of a meeting taking place around a large, dark wooden conference table. Several men in suits are seated at the table, some looking at documents or laptops. The room has large windows with curtains in the background.

Počínju pregovori o budućem statusu Kosova

Reč urednika

Ovo izdanje ASI biltena posvećeno je početku procesa utvrđivanja budućeg statusa Kosova, ulozi kosovske skupštine i usavršavanju veštine pregovaranja.

Nakon ocene Standarda i sveobuhvatne ocene situacije na Kosovu ambasadora Eidea iz septembra 2005. godine, Kosovo je ušlo u istorijsku fazu. Savet bezbednosti UN-a je 24. oktobra 2005. godine usvojio preporuku da se krene sa razgovorima o budućem statusu Kosova. Bivši finski predsednik Marti Ahtisari imenovan je za Specijalnog izaslanika UN-a za pregovore o Statusu. Kontakt grupa izdala je vodeće principe za proces određivanja statusa. A 22. novembra, gospodin Ahtisari, zajedno sa svojim zamenikom Albertom Rohanom je stigao na Kosovo i održao prve sastanke sa kosovskom delegacijom.

Prethodnih nedelja kosovska delegacija se sastala nekoliko puta i uspostavila strukture sa poverenim mandatom za pripremanje predloga i političkih opcija za pregovore. Kosovska Skupština je 17. novembra usvojila rezoluciju u kojoj se izražavaju principi prema kojima, po viđenju Skupštine, bi SBUN trebalo da donese odluku o statusu.

Uz političke i diplomatske aktivnosti o statusu, biće potrebne intenzivne pripreme, razvijanje strategije i pregovaračkih sposobnosti. Od 30. oktobra do 30. novembra, političari, kosovski Albanci i kosovski Srbi, intenzivno su radili na usavršavanju sposobnosti za pregovaranje. Poslanici, vladini eksperti i predstavnici političkih stranaka učestvovali su u događaju, koji su organizovali Flečerova škole prava i diplomatije, Međunarodna grupe za pravo i politiku i OEBS-ova misije na Kosovu.

Ovo izdanje ASI biltena odražava trenutne diplomatske i političke procese koji okružuju pregovore, ulogu kosovske Skupštine, i iskustva iz programa podrške za pripremu za pregovore. U ovom izdanju objavljeno je nekoliko ključnih dokumenata, kao i mišljenja koja odražavaju različite poglede na proces. Nadamo se da će vam biti zanimljivi, a vaši komentari su uvek dobrodošli.

Franklin De Vriz,
Koordinator inicijative za podršku Skupštini.

3. Kosovo: Evropski izazov

Veton Surroi

4. Skupština je ključ za pregovore i razgovore o statusu

Ramuš Tahiri

5. Presudno vreme za Kosovo

Mark Dickinson

6. Obraćanje ambasadora Vernera Vneta prilikom otvaranja Programa za izgradnju pregovaračkih veština

8. Promena paradigme: Srž uspešne promene

Rolf Meyer

10. Usavršavanje veštine pregovaranja putem simulacije, pisanje zakona

Pol Villijams

11. Flečerova škola prava i diplomatije organizuje kurs o pregovaranju za albanske i srpske vođe na Kosovu

Ajlin Babit

12. "Srbi nisu samo deo problema, oni su i deo rešenja"

Biserka Ivanović

13. Naš cilj: Povratiti kulturno nasleđe Kosova

Astrit Haraćija

14. Vodeći principi Kontakt grupe za rešavanje kosovskog statusa

16. Zaključci saveta ministara inostranih poslova Evropske Unije o Kosovu

17. Kosovska Skupština

18. Dokument kosovske delegacija za Martti Ahtisaari-ja, specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN-a o konačnom statusu Kosova

20. Pregovori protiv samoopredeljenja

Albin Kurti

22. Najnoviji događaji u Skupštini

Franklin De Vriz

Tokom dva dana u oktobru 2005. godine, 24 OEBS-ova ambasadora je učestvovalo na raznim sastancima da bi procenili situaciju na Kosovu pre nego što razgovori o statusu počnu. Ova delegacija se sastala sa političkim liderima svih zajednica na Kosovu i šefovima nekoliko međunarodnih organizacija.

Kosovo: Evropski izazov

Veton Suroi, član Kosovske delegacije za pregovore o statusu

Kosovsko pitanje može postati simbol nove Evropske inostrane politike, odnosno prva pobjeda onoga što u buduću može postati Ministarstvo Inostranih Poslova Evropske Unije.

Ove godine slučajno, nekoliko događaja su označili nešto što se može smatrati kao preteća političkih događaja koji će se tek desiti. Referendumi o evropskom ustavu u Francuskoj i Holadiji su pokazali protivljenje prema ubrzanju proširenja EU-a. Između ostalih predmeta u Ustavu je bilo predloženo i Evropsko Ministarstvo Inostrani Poslova, koje bi trebalo da preuzme više obaveza u ime 25 Evropskih zemalja.

Tek nedavno, ujedinjena Evropa—uz podršku mandata UN-a i direktan podstrek od SAD-a i Rusije—zamalo je preuzelo ključnu ulogu posredovanja u određivanju konačnog statusa Kosova.

Tokom 1998. i 1999. Kosovo je služilo kao večit primer, kojim se dokazuje da je vodstvo Amerike potrebno u rešavanju problema u Evropi posle ratova u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Tokom 2005. zajednički evro-američki napori su dokazali da Kosovo jeste od strateškog značaja za SAD, ne samo u bavljenju sa “manjim” regionalnim problemom kao Kosovo, ali bavljenjem izazova sa kojima se suočava kontinent. Naravno, sve je ovo urađeno preko empatijskih Američkih inicijativa koje su slomile postojeći status-kvo u

elaboriranju pitanja Kosova.

Substancijalni pokret sa jednog političkog entiteta na drugi će postati jasan evropljanima. Do danas, prakasa EU-ana Kosovu je bila da nalazi fondove za UN-ovu misiju a zauzvrat birokrate unutar UN-a su trošile novac. Paradoks je da iako EU nije bila odgovorna za te pare, ipak je bila odgovorna ispred javnosti. Jedan od najgorih primera je Kosovska Elektroenergetska Korporacija (KEK). Odluka za potrošnju više od pola milijarde eura od strane UNMIK-a je bila politička po prirodi. A novac je dao EU. Za građane koji shvataju da čak i posle šest godina oni još uvek nemaju dovoljno električne energije, odgovorno je EU.

Ustvari, EU ne za kako upravljati drugim zemljama jer nikada nije to radila pre. (Možda bi trebalo reći da

je i UN dokazao da ne zna upravljati, ali to je savim druga priča). Snaga EU-a, tokom prošle decenije je bila u transformaciji društava njihovim stimulisanjem a ne pomoću direktnog diktata ili sile. Na ovaj način EU je pomagala svim društvima, počevši od onih koje su proizašle iz diktature kao što je Španjska, Portugal i Grčka do zemalja bivšeg Sovjetskog kampa koje su protekle iz levičarskih diktatura kao što je slučaj srednje Evrope i Baltika, uslovljavanjem novčane pomoći promenama u ekonomskom i političkom sistemu. Ova paradigma nije sprovedena na Kosovo. EU je tu uspostavljen kao nefunkcionalni UN-ov sistem. Sada je vreme za promenu, promenom celokupne filozofije od uprave do uslovljavanja.

U stvarnosti ova politika uslovljavanja je već sprovedena na drugom nivou. EU ima tri razna modela poznata pod imenom stabilizacije-pridruživanja. Ovo se može porediti sa hodnikom za čekanje koji vodi u glavnoj sobi, odnosno zvaničnoj kandidaturi za pristup EU-u. Države zapadnog balkana bi trebale proći kroz proces ispunjavanja standarda kako bi postali kandidati. Jedan od modela, onaj obični je bio u upotrebi za zemlje kao što je Hrvatska, Makedonija i Albanija. Drugi poznatiji kao paralelni model, sproveden u slučaju Srbije i Crne Gore je sproveden nudenjem dva kanala, jednog za Srbiju drugog za Crnu Goru. Treći je poznat pod imenom “prateći mehanizam,” i razvijen je za Kosovo.

nastavi u strane 7

Skupština je ključ za pregovore i razgovore o statusu

Ramuš Tahiri, visoki politički savetnik predsedniku Skupštine

Kakvu ulogu će Skupština Kosova imati u pregovorima za definisanje budućeg statusa Kosova? Kakva će biti njena funkcija u odnosima sa pregovaračkom grupom? Koliko uticaja će Skupština imati na proces donošenja odluka, usvajanje dogovora, pripremu platformi i drugih dokumenata?

Sada posle više od šest godina međunarodne administracije, proces odlučivanja o budućem statusu Kosova je konačno započeo. Ovo je u skladu sa sledećim međunarodnim ciljevima: pronalaženje rešenja za nerešeno pitanje Kosova; pretvaranje Kosova u stabilizujući faktor i u demokratsku zemlju gde su prava i slobode svih građana podjednaka za sve; i rad u skladu sa slobodnom voljom Kosovskog naroda.

Postoji opšti konsenzus da kosovski status ne može ostati na stalnoj liniji razdvajanja jer to ne može da dovede do stabilnosti. Prema tome, to mora da se promeni.

Sada kada se dolazi do dogovora ili odluke o statusu sa svim zainteresovanim stranama i pregovaračkim timovima, moramo da otkrijemo odgovornosti i obaveze kosovskih tela i institucija koje se tiču kritičnog pitanja za budućnost kosovskih građana i regiona uopšte.

Uzimajući u obzir neke osnovne principe i kriterijume koji će odrediti tok ovih razgovora, što je takođe predvidela i Kontakt grupa, i uzimajući u obzir pregovore koji će se održati o budućnosti teritorije i građana koji na toj teritoriji žive, očigledno je da

je odgovornost Skupštine od ogromne važnosti. To znači da je u kosovskoj Skupštini zastupljeno 17 političkih subjekata, uključujući sve etničke grupe.

Nikada nismo sumnjali da će kosovska Skupština imati veliku odgovornost i da će ispuniti sve obaveze u pripremi platforme za pregovore, odlučivanju o budućem statusu, imenovanju pregovaračkog tima, i usvajanju odluka ili dogovora. I Skupština i Vlada Kosova će imati dovoljno kapaciteta da se direktno uključe u razgovore o statusu i da obezbede konkretnu pomoć u vezi sa svim pitanjima koja su deo pregovora ili dogovora. Izbor pregovaračkog tima od strane Skupštine, kao i prihvatanje Rezolucije o priznavanju volje građana za

nezavisnu i suverenu državu Kosovo, su neke od akcija koje je ovo telo već preuzelo. Skupština, koju zastupa pregovarački tim preko skupštinskog govornika, jača ustavnu ulogu ovog tela i omogućava aktivno i odlučno učešće u svim pitanjima koja se bave definisanjem kosovske sudbine.

Od velike je važnosti da se kosovski tim sastoji od predsednika, premijera i predsednikaskupštine, kao i od predstavnika dve opozicione partije. Ovo osigurava punu kompatibilnost između Tima i Skupštine, i takođe pruža neophodne glasove za usvajanje pitanja koja se u Skupštini izglasaju od strane tima, ili pitanja o kojima članovi Skupštine vrše debatu.

Skupština će se uključiti u radne grupe preko parlamentarnih odbora ili članova skupštine, koji su stručnjaci u određenim oblastima. Skupština će obezbediti mesto za rad, tehničke uslove i podršku osoblja.

Aktivno učešće zakonodavnih i legitimnih institucija na Kosovu, a naročito Skupštine, u pregovaračkom procesu i odlučivanju o budućem statusu Kosova je neophodno zbog toga što institucije predstavljaju volju naroda kao što je odlučeno na slobodnim i demokratskim izborima, i da bi se obezbedila održivost odluka u vezi sa Kosovom i koje se donose u kosovsko ime.

Presudno vreme za Kosovo

Mark Dickinson, Šef Britanske kancelarije za vezu

U protekla dva meseca donosile su se istorijske odluke za Kosovo, čiju kulminaciju predstavlja početak utvrđivanja konačnog statusa. U narednih dvanaest meseci biće još mnogo više; sada je vreme za kosovske vođe da se pripreme da potpuno učestvuju u ovom procesu, procesu za koji su mnogi radili dugo godina.

Kao član Kontakt Grupe, Velika Britanija je pozdravila izveštaj Kaia Eidea, koji je objavljen oktobra, i kasniju preporuku Generalnog sekretara da se pokrene proces utvrđivanja konačnog statusa Kosova u skladu sa Rezolucijom SBUN 1244. Takođe smo toplo pozdravili imenovanje Martija Ahtisarija da vodi ovaj proces; ne može se zamisliti izaslanik koji je više kvalifikovan ili bolje odgovara zadatku.

Poseta Specijalnog izaslanika Kosovu polovinom novembra obeležila je početak procesa o konačnom statusu. Pošto se sa njim započelo, on se ne može zaustaviti i mora se privesti kraju. Ishod ovog procesa imaće direktnog uticaja na buduće generacije. Stoga je važno a sve zajednice na Kosovu budu potpuno spremne za pregovore. Naročito je važno da kosovske manjinske zajednice, uključujući srpsku zajednicu, imaju priliku da izraze svoja gledišta i zastupaju svoje interese. Kontakt Grupa je tražila od vlasti u Beogradu da pozovu kosovske Srbe da zauzmu mesta u kosovskim institucijama. Važno je da se dijalog na Kosovu, između Prištine i Beograda, te između svih zajednica u regionu, nastavi i uključi u proces. Kontakt

Grupa se složilo oko deset širih vodećih principa koji treba da oblikuju ishod procesa o Statusu. Oni isključuju povratak na situaciju od pre marta 1999. godine. Ne može biti izmene sadašnje teritorije Kosova, odnosno nema deljenja Kosova niti ujedinjenja Kosova sa bilo kojom zemljom ili delom neke zemlje. Teritorijalni integritet i unutrašnja stabilnost suseda u regionu moraju se potpuno poštovati. Rešenje o statusu mora da osigura bezbednost Kosova i da Kosovo neće predstavljati vojnu ili opasnost po bezbednost za svoje susede. Moraju se uključiti konkretne odredbe o bezbednosnim aranžmanima.

Zatim, rešenje treba da osigura održivu multietničnost na Kosovu. Ono treba da daje efikasne ustavne garancije i snažne mehanizme za obezbeđivanje ljudskih prava svih kosovskih građana. Tu spadaju pravo izbeglica i raseljenih lica na povratak u domovine i integraciju u društvo. Mehanizmi treba da omoguće svim kosovskim zajednicama da učestvuju u vlasti na lokalnom i centralnom nivou. Efikasne strukture lokalne samouprave, uspostavljene putem decentralizacije, treba da obezbede ravnopravan i bolji pristup javnim službama. Pored toga, rešenje kosovskog Statusa treba da uključi konkretne mere zaštite za kulturnu i versku baštinu na Kosovu. Ovde treba da budu obuhvaćene odredbe kojima se određuje status institucija Srpske Pravoslavne Crkve i drugih kulturnih i verskih mesta na Kosovu.

Rešenje kosovskog Statusa

treba da teži da promoviše delotvorne mehanizme za jačanje vladavine prava, borbu protiv organizovanog kriminala i terorizma i garanciju multietničnosti u policiji i pravosuđu. Vladavina prava je neophodna za održivi privredni i politički razvoj Kosova. Veće investicije će doći na Kosovo jedino ako investitori mogu da budu sigurni da je ono funkcionišuće demokratsko društvo u kome važi vladavina prava i gde niko ne izgleda kao da je iznad zakona.

Dalje, konačni status mora takođe da bude u potpunosti kompatibilan sa međunarodnim standardima ljudskih prava, demokratije i međunarodnim pravom. Slaganje sa evropskim standardima je neophodno da bi Kosovo u nekom trenutku u budućnosti ostvarilo svoju ambiciju da se pridruži Evropskoj Uniji. Kao trenutni predsednik Evropske Unije, Velika Britanija potvrđuje rešenost Evropske Unije da podržava proces, tokom pregovora o statusu i nakon toga.

Ali, šta god da se desi, sam konačni status ne može Kosovu doneti prosperitet. Od presudnog je značaja

da se primena standarda za Kosovo nastavi paralelno sa radom Specijalnog izaslanika na pregovorima o konačnom statusu. Ispunjenje osam standarda će pomoći da se stvori bolje društvo za sve, ali će takođe uticati na brzinu i rezultate pregovora o konačnom statusu. Ono će takođe odrediti brzinu kojom će Kosovo moći da se pridruži Evropskoj Uniji. Izveštaj Eidea obezbeđuje plan za put koji Kosovo mora da pređe u ispunjenju standarda.

Konačnu odluku o Statusu Kosova mora da usvoji Savet Bezbednosti UN. Ne može Britanska vlada da kaže kakav treba da bude konačni status Kosova – čak i ako dobro znamo šta velika većina kosovskih građana želi. Proces određivanja konačnog statusa neće biti lak. Potrebno je da sve strane pripreme svoje detaljne stavove za pregovore te da se slože o pitanjima u kojima mogu da prave kompromise i onima gde to ne mogu. Biće potrebno donositi teške odluke. Ali vreme je da se ostavi prošlost i da se okrene budućnosti. Proces izmirenja, ma kako bio bolan, mora da otpočne da bi se obezbedio razvoj održivog Kosova.

Obraćanje ambasadora Vnera Vneta prilikom otvaranja Programa za izgradnju pregovaračkih veština

30. oktobar 2005 – Kosovska policijska škola u Vučitrnu

Moje je zadovoljstvo da vam poželim dobrodošlicu u Program za izgradnju pregovaračkih veština. Naročito sam počastvovan prisustvom premijera Bajrama Kosumija. Takođe želim da izrazim dobrodošlicu stručnjacima za međunarodno javno pravo i stručnjacima iz političke grupe - GJMPG, Polu Vilijamsu i njegovom timu, koji će sledećih nedelju dana provesti nesebično deleći svoje iskustvo i znanje sa vama.

Ovaj program koji je osmislila OEBS misija na Kosovu u saradnji sa Grupom za javno međunarodno pravo i sa Političkom grupom, i sa Flečer školom za pravo i diplomatiju, predstavlja važan doprinos našem mandatu pružanja podrške i pomoći kosovskim institucijama u izgradnji kapaciteta. Ovaj program se sastoji od tri modela:

- Simulacija pregovaranja, koja će se usresrediti na

nacrt i na pregovaranje oko Ustava i koja će se baviti temama kao što su uloga treće posredničke strane ili kulturna bogatstva kojima je potrebna zaštita. Vežba nacrtu u vezi sa određenom temom će biti uključena, tako da možete da se upoznate sa teškoćama koje će se verovatno pojaviti tokom nacrtu dogovora o statusu. Želim da naglasim da neće biti pokušaja da se predvidi ishod razgovora o statusu tokom simulacija

i neće biti pokušaja da bilo ko od učesnika predvidi tok budućih pregovora.

- Planiranje priručnika za one koje prave nacрте, koji će služiti kao praktični vodič za pregovarače i stručnjake. Priručnik će biti podeljen na tematske šablone koji su skrojeni tako da se odnose na ona pitanja za koje postoji mogućnost da će se pojaviti tokom razgovora. Svaki šablon će sadržati kratak primer teme, detaljnu

od strane 3

Ova tri modela pokazuju paralelne pokrete između određivanja Kosovskog statusa i brzine po kojoj je bolje integrisati se u Evropi. Ovo može isto tako biti i jako simbolični gest. Proces pregovora za određivanje statusa Kosova je otvoren u isto vreme kada je otvoren process onoga što je ustvari ubrzabnje pristupanja Srbije u EU.

Ali šta može biti dodatna vrednost za evropsku diplomatiju? Rešenje pitanja statusa, zapravo priznanje novo stvorene države. Ne. Za ujedinjenu Evropu pitanje je kako dokazati da može transformisati države sa ograničenim ovlašćenjima. Kako bi postigli ovo, države kao što je Kosovo, Crna Gora i Srbija moraju prvo postati nezavisne, da bi potom postale partneri EU-a.

Ustvari, pitanje transformisanja država, iz krizne tačke do funkcionalnosti su među najvećim izazovima u svetu. Za EU, bilo bi od velike prednosti da dokaže da naspram krize u srednjem istoku i centralnoj Azije, država kao Kosovo može proći iz krize i rata, humanitarne intervencije, međunarodnog protektorata u modernu Evropsku državu. Nepotrežno je možda reći da je sve ovo u interesu samih Kosovara.

komparativnu analizu jezika koji se koriste u drugim mirovnim pregovorima, jezik koji se uzima kao model, i kratak pregled političke situacije u prethodnim pregovorima.

- Pravljenje koncepta pregovaranja i razvojne strategije što treba da vas upozna sa naročito važnim aspektima teorije pregovaranja. Uključite teme kao što su zajednički dobici, analiziranje interesa pre analiziranja stavova, rad sa trećom stranom i mogućnosti/ ograničenja javnog mišljenja; rad sa biračima. Eminentni međunarodni pregovarač će doći na Kosovo da pruži svoj doprinos.

OEBS je takođe ubeđen da će svim stranama koji budu učestvovali u ovom procesu biti data jednaka šansa da ojačaju svoje veštine pregovaranja. Zbog toga će

sličan program biti ponuđen Kosovskim Srbima krajem novembra.

Ubeđen sam da ćete svi vi imati korist od stručnosti i iskustava koje će vam pružiti GJMPG. Uz pomoć ovog programa, vi ćete ojačati vaše pregovaračke sposobnosti i steći jasnije razumevanje ovog procesa. Ovo će biti naročito korisno za one od vas koji će biti blisko uključeni u razgovore o statusu.

Danas, uz pregovore o budućem statusu sa kojima će se uskoro započeti, Kosovo se nalazi na važnoj tački svog političkog razvoja. Imajući to u vidu, želim da iskoristim ovu mogućnost da ponovim sledeće:

Prvo, mogućnost Kosova da osigura svoju budućnost u okviru Evrope će uveliko zavisiti od kapaciteta lidera da u procesu odlučivanja o budućem statusu predstave

svoju zajedničku ideju.

Drugo, kosovska delegacija mora sebe da pripremi da uđe u pregovore. Trebaće joj tehnička podrška od raznih grupa koje tek treba da se osnuju. Ovde je hitno potrebna konkretna akcija.

I kao treće želeo bih da naglasim da ne-albanske zajednice moraju da budu uključene u proces. Kosovski lideri moraju da naprave jasnu ponudu o uključivanju njihovih interesa. To je jedini način da se osiguraju ove zajednice u budućem kosovskom statusu.

Da zaključim, nadam se da ćete uvideti da je ovaj program koristan za vas. Znajte da će OEBS biti spreman da vam pruži i dalje programe za izgradnju kapaciteta, ukoliko se u toku procesa o odlučivanju o budućem statusu pojavi potreba.

Promena paradigme: Srž uspešne promene

U okviru programa za podršku pregovora, gospodin Rolf Meyer je došao na Kosovo kako bi podelio svoje iskustvo kao bivši šef pregovaračkog tima u Južnoj Africi. Na početku 1990-ih došlo je do promene paradigme na nivou političkog rezona vlade Nacionalne Partije (NP), tadašnje vladajuće stranke, a to je dovelo i do ubrzanja procesa koji je transformisao Južnu Afriku iz države aparthejda na državu koja garantuje i promoviše jednake mogućnosti i šanse za sve svoje građane. Kao član vladinog pregovaračkog tima, gospodin Meyer prema sopstvenom svedočenju u dole navedenom tekstu je lično osetio i prošao kroz tu promenu.

Program za podršku pregovorima je ponuđen Kosovskom političkom rukovodstvu i ekspertima za pregovore o statusu. Inicijativa je bila organizovana od strane OEBS-ove Misije na Kosovu Fletcher škole za pravo i diplomatiju, uz podršku projekta sa zasnovanom u SAD- Projekat o pravdi u vreme tranzicije.

Rolf Meyer, šef pregovaračkog tima u Južnoj Africi.

Moje iskustvo kao jednog od glavnih pregovarača za vladu NP-a je to da politički lideri i pregovarači obično pregovaraju sa stavovima i pozicija koje sami znaju. U najboljem slučaju oni su spremni da podešavaju poziciju kako bi ispunili zahteve druge strane. Sve političke promene koje su urađene iz tog stanovišta su znači taktičke prirode, tako da nisu u suštini urađene za rešenje konflikta. Retko kad politički lideri preuzimaju rizik ulaska u neznanu teritoriju i još ređe izazivaju sebe u definisanju vizionarskih i idealističkih pozicija prema drugačijoj budućnosti. Mnogi

političari misle da je sigurnije održati stari okvir, lično i politički nego da se priključe novoj paradigmi.

Ipak vremenom se mora desiti promena sa starog na novo, od prošlosti prema budućnosti. Nijedan konflikt se ne može rešiti bez integrisanja suprotstavljenih stavova, niti se nove zajedničke pozicije ne mogu razviti a da su jako različite od starih. Prema tome kada je država, zemlja ili regija uključena u produženi socio-politički konflikt a ozbiljna je u cilju nalaženja održivog rešenja usaglašenog od svih strana, značajno je da se rukovodstvo te zemlje zalaže za

- i time promoviše i odobrava radikalne promene. Da bi se ovo desilo, način razmišljanja strana u toj zemlji ili regiji mora se promeniti fundamentalno. Drugim rečima, mora doći do promene u paradigmi.

Karakteristike rukovodstva tokom transformacije

Transformacija rukovodstva u Južnoj Africi je imalo sledeće karakteristike:

Ponovni početak posle Konvencije za demokratsku Južnu Afriku (CODESA): Potpuni krah konvencije ukrajno zване CODESA je proizveo katarzu, štaje zauzvrat učinilo nužnim odstupanje od

starog načina razmišljanja i delovanja.

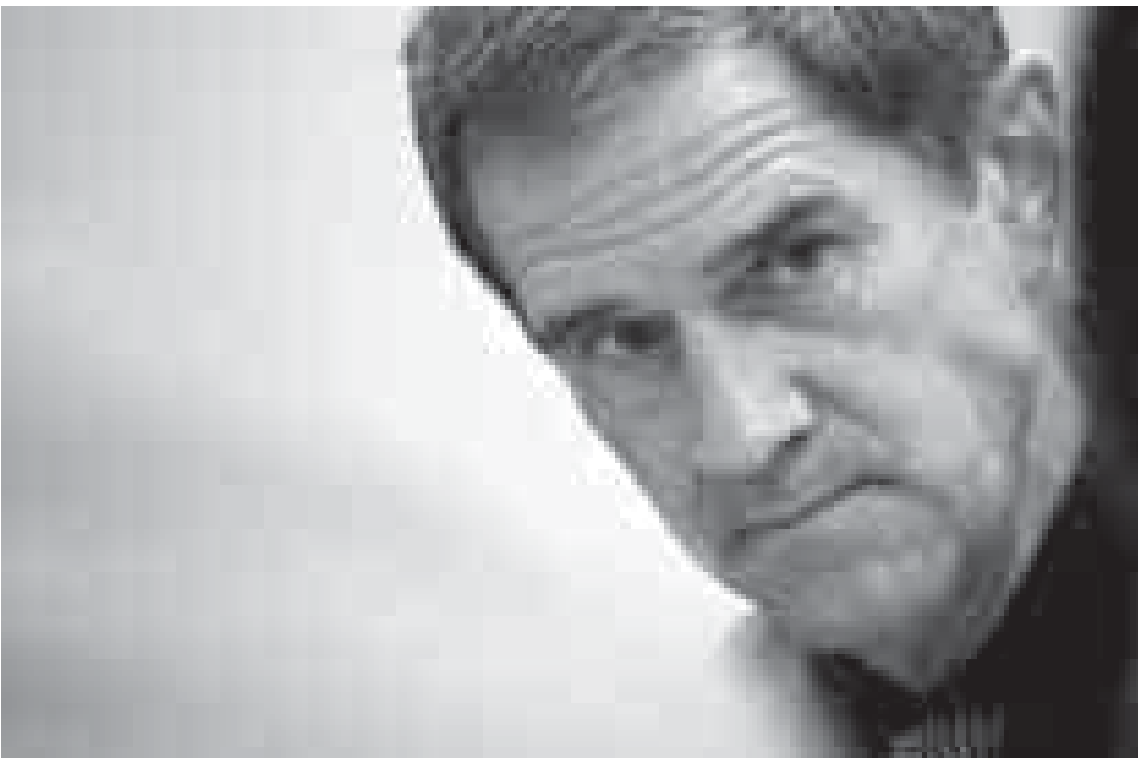
Promena u paradigmi: Rezultat katarze je bila promena paradigme na ličnom nivou je uticala na političke i proceduralne nivoe i tako proizveo pregovarački proces koji je postao u potpunosti kvalitetnorazličit od prethodnih pregovora.

Rukovodstvo Afričkog Nacionalnog Kongresa (ANC) i NP-a, su poverili Cyril Ramaphosa odnosno meni unapređenje procesa. Tokom našeg pregovaranja, bila je očigledna promena u paradigmi u našem odnosu i u pregovaračkom procesu i to pod sledećim tačkama:

Poverenje: Poverenje koje se razvilo između mene i Ramaphosa je bilo od esencijalnog značaja postizanju sporazuma koji je sledio, ali svakako i tokom samog procesa pripreme ustava. Verovali smo da nema problema koje mi kao tim ne možemo rešiti, iako ponekad se činilo da postoje nerešiva pitanja između nas.

Zajednička ubeđenja: I Ramaphosa i ja smo verovali u dogovoreni sporazum kao jedino rešenja za konflikt u Južnoj Africi.

Zajedničko vlasništvo nad zajedničkom vizijom: Iako smo pripadali različitim stranama

sa različitim stavovima, Ramaphosa i ja smo bili privrženi viziji da se mora stvoriti ustavna država kako bi osigurala demokratiju u Južnoj Africi.

Spremnost da se napuste prethodni stavovi: Od kada smo se složili o našem zajedničkom cilju, napustili smo naše prethodne pozicije i uspostavljene ideološke stavove koji se ne mogu pregovarati.

Princip prema kome dobijaju obe strane (vin-vin princip): Naša zajednička vizija nam je omogućila da preuzmemo zajedničko vlasništvo nad pregovaračkim procesom i time stvorimo osnovu za rešenje prema kojoj će obe strane biti pobjednice. Razvili smo poverenje u zajednička rešenja koje smo postigli tokom pregovora

Poštovanje za različitost mišljenja: Pomoću međusobnog poverenja razvili smo iskrenu želju za slušanje sa ciljem stvarnog razumevanja mišljenja jednih i drugih. Razvili smo shvatanje mišljenja drugog uvidevši i poštujući poreklo jedno-drugom.

Zbog promene koja se desila u nama, mogli smo davati smernice pregovaračkim timovima kako bismo ih motivisali. Postalo je očigledno da postoji:

Vera u postizanje boljitka: Timovi su radili za zajedničku viziju sa ciljem stvaranja demokratske Južne Afrike.

Verodostojnost: Za razliku od prošlosti timovi se nisu vraćali obećanjima i koncesijama. Uspostavljen je visoki nivo morala i etike.

Opširni dijalozi: Uz poverenje, poštovanje, zajedničku viziju oba tima su mogla priuštiti

sebi trošenje više vremena u ozbiljnim, opširnim dijalozima umesto gubljenja energije na sitnim razlikama.

Usredsređivanje na nalaženje odgovora na komplikovana pitanja: Suparničke strane bi se usredsredile na nalaženje komplikovanih proceduralnih pitanja u vezi sa pregovaračkim procesom i sadržajem ustava. Stvorene su se prilike za strane da se uključe u temeljne rasprave o detaljima privremenog ustava. Nikada pre u istoriji zemlje crnci i belci nisu radili zajedno kao jednaki u formiranju zajedničke budućnosti, zajedničke sudbine kao partneri.

Pozitivno građenje imidža: Tokom raznih razmatranja ponekada predstavnici suprotnih strana su se susretali na bazi pojedinca po pojedincem. Ovo je značilo da prethodni oličeni neprijatelji su ispravili mišljenje o jedno drugom uz poštovanje.

Uključenost: U relevantnim momentima višestranački pregovori su se sastojali od više nego dvadeset političkih partija, vladinih struktura i tradicionalnih vođa grupa. Ovim se osiguralo da nijedna grupa ne bude imala osećaj isključenosti. Manje i veće partije su imale jednake mogućnosti učestvovanja. Iako neke partije, od kojih recimo Inkatha Partija Slobode (IFP) koje je bila najznačajnija, se povukla iz multi-stanačkih foruma u određenoj fazi procesa, bilateralne interakcije sa njima nikada nisu prestale i pregovarani amandmani u privremenom ustavu su urađeni kako bi se ispunili i njihova očekivanja. Priroda opšteg uključivanja u procesu je proizvela veliki odziv birača

i partija u prvim demokratskim izborima i time je i sledila mirna transformacija.

Takođe promena paradigme je bila očigledna u nekim delovima procesa. Kao primeri su:

Principi umesto dogmi: 'princip' mora biti viđen kao 'uspostavljanje zajedničkog tla' uspostavljeno pomoću konsultacija.

Rokovi: Kao deo zajedničke svojine bilo je neophodno dati uputstva i voditi proces prema logičnom kraju, tako da vremenski oviri su igrali esencijalnu ulogu u procesu. Ovaj pristup poštivanja rokova, a pre svega datuma izbora, osiguralo je da pregovarači rade sa privrženošću i usredsređenošću. Radeći pod pritiskom rokova ne samo što je konsolidovao poverenje, nego je isto tako bilo efikasno u kontrolisanju emocija u crnačkoj zajednici koje su postale sve više i više nespokojne, posebno posle nasilnih incidenata kao što je bio i atentat na Chris Hani-ja aprila 1993. koji je bio jedan od najpopularnijih lidera.

Kompletni ustav: Pregovori koji se mogu smatrati kao završeni novembra 1993. su rezultirali uspostavljanjem kompletnog privremenog ustava, paketa zakona o pravima i odredbama za sprovođenje ustavnog suda i raznih drugih institucija kako bi se podržala nova demokratija.

U našim odnosima sa medijima i pomoću njih širom zemlje, promena u paradigmi je postala očigledna i to u:

Transparentnosti: Višestranački pregovori su bili otvoreni za medije. Nepredvidivi efekat je bio da, zbog prisustva medija mi smo naučili pregovarati bez

projekcije agresije. Čak i kada su se tenzije razvile među stranama, prinudeći ih da reše ovo ispred kamera, rezultat bi bio objavljen u otvorenim višestranačkim forumima.

Informisanje javnosti: Naše biračko telo je stalno dobijalo informacije pomoću medija. Kao rezultat smanjila se strepnja. Ovo je bio jedan način pomoću kojeg je dobijena podrška za pregovore i konačni rezultat. Odras medija na pregovaračke aktivnosti je uglavnom bio objektivan, njihovo istraživačko novinarstvo je informisalo i javnost i pregovarače i stvorilo dinamiku u interakciji.

Zaključne napomene

Mnogo belih južnoafrikanaca danas negiraju da su ikada podržala aparthejd; drugi će reći da aparthejd u stvari nije bio tako loš. Realnost je da gotovo svi belci su podržavali aparthejd, uključujući tu i mene, a bilo je to jako destruktivno. To sam napomenuo jer je veoma važno i osećam da ne treba bežati daleko od te realnosti. Za mene je od fundamentalnog značaja priznati da je aparthejd postojao i da sam neko vreme profitirao od toga, u stvari bio sam deo strukture koja je podržavala taj poredak. Želim da naglasim, ipak da je bilo moguće za mene i mnoge druge, promeniti mišljenje sa stare paradigme na novu, i time igrati aktivnu ulogu u uspostavljanju nove demokratske Južne Afrike.

Moje konačno mišljenje je da ako postoji voja i vera u mogućnost održivog mira, onda je moguće rešiti bilo koji konflikt, čak i taj koji je trajao više od tri veka.

Usavrćavanje veštine pregovaranja putem simulacije, pisanje zakona

Preko 40 članova kosovskih privremenih institucija samouprave (PIS) i poslanika Skupštine je 30-31. oktobra i 4-5. novembra učestvovalo u obuci u veštinama pregovaranja koju je održala grupa za javno međunarodno pravo i politiku (GJMPP). Održan pod okriljem OEBS misije na Kosovu, program obuke podstakao je učesnike da osmisle inovativna rešenja za moguće teškoće u pregovorima o budućem statusu Kosova.

Pol Vilijams, direktor grupe za javno međunarodno pravo i politiku (GJMPP)

GJMPP se nadala da uveća i empatiju učesnika za interese drugih strana, kao i njihovo razumevanje teških zakonskih pitanja. Učesnike su imenovali stranačke vođe i oni su predstavljali četiri glavne političke stranke: LDK, AAK, PDK, i ORA. Takođe su prisustvovali učesnici iz ministarstava PIS i ureda premijera.

Obuka je održana u dva dela. Prva komponenta bila je simulacija pregovora na osnovu iračkog Ustava. Simulacija je napravljena prema metodologiji koju je primenio Nacionalni centar obuke o spoljnim pitanjima američkog Stejt departmenta, koji koristi simulacije pregovora da američke diplomate obuču pre posredovanja i pregovora.

Dok su svi učesnici dobili

ulogu u delegaciji za irački Ustavni Kongres, GJMPP je izabrala temu koja će se verovatno pojaviti tokom pregovora o Kosovu kao što su uloga međunarodne zajednice, nove odgovornosti (kosovske) Vlade, decentralizacija i lokalna vlast, i zaštita kulturnih dobara i manjinskih prava. Dalje, simulacija je obuhvatila vežbu pisanja o konkretnim temama tako da su učesnici mogli da se upoznaju sa teškoćama koje će se verovatno pojaviti tokom sastavljanja sporazuma o konačnom statusu. vežba se okončala tako što su svi učesnici razgovarali o "lekcijama naučenim" tokom predavanja.

GJMPP nije pokušavala da unapred predvidi ishod vežbe ili da usmerava učesnike u pravcu nekog određenog

ishoda. Radije, simulacije su bile napravljene da podvuku najvažnija pitanja koja će biti potrebno rešiti da bi se na Kosovu napravio trajni mir.

Za drugu komponentu programa, GJMPP je za učesnike sastavila Priručnik. Priručnik služi kao praktični vodič za pregovore i sastavljanje sporazuma o konačnom statusu. U ovom dokumentu objašnjeno je kako se politički dogovori prevode na zakonski obavezujući jezik sporazuma. Radili smo u malim grupama na sastavljanju odredbi na takav način koji bi mogao da olakša zadatak sprovođenja.

U Priručniku se nalaze šabloni za pitanja koja će se najverovatnije pojaviti tokom pregovora o budućem statusu i ona su upoređena sa pitanjima koja su predstavljena u simulaciji. Svi šabloni ukratko opisuju predmet, obezbeđuju relevantne formulacije iz ranijih mirovnih sporazuma i predlažu modele formulisanja.

Učesnici su raspravljali o pitanjima iskreno i otvoreno. Naravno, bilo je neslaganja, ali su učesnici tokom čitavog trajanja programa pokazali veštine posredovanja, pravljenja kompromisa i pregovaranja. Iznenađujuće je da su učesnici radili preko stranačkih linija. Nisu uvek

zastupali stavove svoje stranke nego su tražili kompromis sa članovima u svojoj delegaciji, razmenjivali ideje i pomagali svoju delegaciju.

Takođe se činilo da učesnici shvataju hitnost pripreme za međunarodne pregovore. Sastavljanje platforme, i obezbeđivanje šire podrške za različite interese, može da bude dugotrajan i težak proces. GJMPP je od onih koji su učestvovali tražila da sastave hipotetičku načelnu izjavu. Radeći preko dva dana u malim grupama, učesnici su pregovarali i sastavili platformu od 20 tačaka sa odredbama o budućem statusu, nastavku prisustva međunarodne zajednice, zaštiti manjinskih i ljudskih prava, i podršci za vladavinu prava. Ova platforma je predstavljena timu kosovske delegacije.

Možda je najvažnije što je program obuke stekao veliki značaj. Učesnici se spremno preuzeli rad na datim pitanjima i razvili osećaj odgovornosti za rešavanje ovih pitanja, i mnogi su naveli da je ovo bilo prvi put da su imali priliku da iskažu svoja mišljenja. Drugi su rekli da ih je program naveo da razmišljaju o drugim pitanjima, vezanim za ona o kojima se razgovaralo tokom projekta.

Flečerova škola prava i diplomatije organizuje kurs o pregovaranju za albanske i srpske vođe na Kosovu

Profesor Ajlin Babit, direktor Međunarodnog programa o pregovaranju i rešavanju konflikata na Flečerovoj školi prava i diplomatije (SAD)

Na zahtev OEBS misije na Kosovu, Flečerova škola prava i diplomatije sa američkog univerziteta Tufts je novembra 2005. godine organizovala i održala dva kursa o pregovaranju. Cilj ovih seminara bio je da se uveća efikasnost veštine pregovaranja albanskih i srpskih političkih vođa na Kosovu. Razlog što su obe zajednice bile obuhvaćene bio je taj što verujemo da što se više lidera svih strana u pregovorima pripremi i obuča, bolji će biti ishod ta sve strane. To je zato što će se onda sve strane imati koristi od rada na interesima umesto na stavovima, i od kreativnih rešenja koje zadovoljavaju svačije interese.

Prvi program obuke održan je 10-12. novembra u Hotelu Palas u Mitrovici, sa odabranom grupom kosovskih albanskih političkih lidera. Taj program je pripremljen u saradnji sa američkim Projektom za pravdu u vremenima tranzicije. Predavači su bili profesori Ajlin Babit i Dijana Čigas iz Flečerove škole, koje predaju pregovaranje i imaju veliko iskustvo u vođenju programa obuke o veštini pregovaranja sa političkim i poslovnim vođama u zemljama širom sveta. Obe su takođe godinama obezbeđivale

kurseve u zemljama bivše Jugoslavije.

Njima se pridružio Rolf Mejer, bivši ministar odbrane vlade Južne Afrike, i vodeći pregovarač za Nacionalnu stranku u pregovorima koji su doveli do istorijskog mirovnog sporazuma u Južnoj Africi. On je učesnicima govorio o iskustvima i dao važan uvid o tome kako prići predstojećim pregovorima o statusu. Pored toga, timu se trećeg dana bio pridružio Wolfgang Petrič, sadašnji austrijski ambasador UN u Ženevi i bivši izaslanik EU za Kosovo i EU medijator u pregovorima u Rambujeu. Gospodin Petrič je govorio o "Vodećim principima za rešavanje kosovskog statusa" Kontakt Grupe i odgovoru Evropske Unije na te principe.

Drugi program obuke održan je 27-28. novembra na Brezovici, sa podjednako istaknutom grupom kosovskih srpskih političkih vođa. Predavači su bili profesorka Babit iz Flečerove škole i dr Dejvid Stil iz grupe za rešavanje konflikata/ Mersi Kora iz SAD. Njima se pridružio Milorad Pupovac, poslanik u hrvatskom Parlamentu. Među mnogim drugim uspesima, gospodin Pupovac je učestvovao u razgovorima 1997. godine koji su doveli do ponovne

integracije istočne Slavonije. Na ovom programu obuke, on je govorio o lekcijama koje je kao politički lider u Hrvatskoj tokom godina naučio o pregovaranju i savetovao kosovske srpske vođe o mogućim strategijama za sadašnje pregovore.

U oba programa obuke, akcentat je bio na važnosti priprema i analize. I predavači i gostujući govornici podvukli su da je bitno pripremiti se unapred, umesto da se kasnije nađe zatečen. To omogućava da prevagnu analiza i kreativnost, i sprečava defanzivne reakcije koje mogu da dovedu do ćorsokaka. Prvenstvena priprema jeste da se jasno razumeju osnovni interesi svoje grupe, a takođe i grupe koja će sedeti sa druge strane stola. Umesto da se stalno

daju zahtevi o kojima se ne može pregovarati a koji se čine nepomirljivi, efikasno pregovaranje potiče od razumevanja motiva, briga i strahova od kojih potiču takvi zahtevi. Ovo, zauzvrat, vodi nalaženju kreativnih pristupa koji predstavljaju odgovor na osnovne brige svih strana, a ne samo jedne. Takva kreativna rešenja mnogo su održivija od nametnutih rezultata ili onih koji izgledaju kao da više koriste jednoj strani nego drugoj.

Svim predavačima i pozvanim govornicima bilo je drago što su imali priliku da rade sa zajednicama na Kosovu u ovom važnom trenutku u procesu pregovora, i svi su OEBS-u i učesnicima izrazili interesovanje da ostanu uključeni kako se proces bude odvijao.

“Srbi nisu samo deo problema, oni su i deo rešenja”

27. i 28. novembra 2005. godine, OEBS misija na Kosovu je organizovala program o pregovaračkim veštinama za političke lidere kosovske Srbe. Program je vodila Flečer škola prava i diplomatije (SAD) čemu se pridružio i dr. Milorad Pupovac, predsednik Srpskog nacionalnog veća u Hrvatskoj. Oliver Ivanović, šef Srpske liste za Kosovo i Metohiju (SLKM) i član Kosovske skupštine je bio jedan od učesnika u programu. Slede njegova mišljenja o ulozi političara kosovskih Srba u pregovorima o budućem statusu.

Intervjuisala Biserka Ivanović, OEBS Misija na Kosovu

ASI: Kako ocenjujete seminar za jačanje pregovaračkih veština, održan nedavno na Brezovici za kosovske Srbe?

Oliver Ivanović: To je bila dobra prilika da mnogi ljudi koji se bave politikom i koji nisu bili u prilici, dobiju mogućnost da nešto nauče o tehnici pregovaranja, ali i o smislu pregovora.

Prosečan srpski političar najčešće dobro zna šta ne želi. Ponekad zna i šta hoće ali retko zna kako da ostvari to. Tj. najčešće misli da su dovoljni želja i jasan stav o nekom pitanju. Uglavnom se zanemaruje šta druga strana misli o tome, a to nisu pregovori. Takav pristup sebi može da priušti samo neko ko može da ultimativno nametne svoje rešenje. Na svetu postoji samo jedna velika sila, a to nisu Srbi!

ASI: Šta smatrate najvećim uspehom ovog seminara?

Oliver Ivanović: Uspeh seminara je da su se pojavili neki novi ljudi, pogotovo iz centralnog dela Kosova. Oni shvataju značaj pregovora za svoj opstanak. Smatram da su svi bili izuzetno zainteresovani i otvoreni u iznošenju svojih stavova.

ASI: Da li je nešto

nedostajalo na seminaru?

Oliver Ivanović: Mislim da nam je nedostajala upravo simulacija najtežeg zadatka, a to je pregovor o statusu i to sa svim zainteresovanim stranama. Bilo bi naročito interesantno da su Srbi imali svoje uloge: srpska delegacija, delegacija kosovskih Albanaca, Kontakt grupa i Marti Ahtisari. Ukoliko ne uspemo da se uživimo u te uloge, nećemo moći da shvatimo pozicije onih sa kojima moramo da pregovaramo.

ASI: Koja su vaša očekivanja pred početak pregovora?

Oliver Ivanović: Moja su očekivanja da pregovori teku mirno, bez nasilja. Očekujem da pregovori što pre dođu u fazu direktnih razgovora. Nadam se i očekujem da neće biti jednostranih odluka. Potpuno se slažem sa vodećim principima Kontakt grupe.

ASI: Gde vidite učešće Srba sa Kosova u budućim pregovorima?

Oliver Ivanović: Naše učešće će biti najplodonosnije ako se najdirektnije uključimo u razgovore po pitanju decentralizacije, jer mi najbolje znamo šta od tog procesa očekujemo. Naše

direktno učešće mora biti vezano za poboljšanje bezbednosti. Pitanje povratka nije moguće rešiti povoljno ako se na tom pitanju ne objedine tri bitne tačke: država Srbija, PIS i kosovski Albanci, UNMIK i međunarodna zajednica. Do sada se tom pitanju pristupalo pogrešno, bez uspostavljanja dobre saradnje sa PIS-om i UNMIK-om i uz neznatni uticaj Srba sa Kosova.

Poseban zadatak Srba sa Kosova je da predlože izmene i dopune Ustavnog okvira kako bi obezbedili instrumente za zaštitu manjina i elemente za zaštitu od preglasavanja po najvažnijim, najvitalnijim pitanjima od značaja za zaštitu ustavnih prava Srba sa Kosova.

ASI: Šta mislite da bi kosovski Srbi mogli da ponude kosovskim Albancima da bi Kosovo načinili modernim evropskim društvom?

Oliver Ivanović: Srbi na Kosovu su manjina ali i kao takvi čine deo problema i deo rešenja. Kosovu je više nego išta potrebna politička stabilnost i bezbednost u svim aspektima, misleći na vladavinu prava. Tu istorijsku potrebu za dogovorom između jedne većinske i manjinske zajednice Albanci još uvek ne osećaju. Srbi tu upravo mogu da budu taj stabilizujući element i karta za uspostavljanje opšte klime poverenja. Od većinske zajednice očekujem da shvate svoju odgovornost za budućnost a posebno u smislu zaštite Srba.

Naš cilj: Povratiti kulturno nasleđe Kosova

Napisao: Astrit Haraćija, ministar za kulturu, omladinu i sport

U septembru 2005. godine, na poziv mog kolege iz Srbije, gospodina Kojadinovića, susreo sam se sa njim u Beogradu. Sastanak je prošao

u konstruktivnoj atmosferi, imajući za cilj poboljšanje obostrane saradnje između dve susedne vlade.

Ovaj skup je bio od velikog interesa za medije i opštu javnost jer je ovo posle konflikta na Kosovu bio prvi skup ovakve vrste, između dva zvaničnika. Međutim, komentari koji su se kasnije mogli naći u medijima su navodila pomisao da uopšte nije vredelo diskutovati. Bez obzira na to, dovoljno je na međunarodnom nivou reći da je ovaj sastanak bio važan za saradnju. Prema tome, beogradski sastanak je doprineo regionalnom dijalogu, što je od ogromne važnosti za postizanje ekonomske stabilnosti.

Sa druge strane, važno je naglasiti da ovaj skup nije bio političke prirode i njime se nije imala namera da se utiče na politički status Kosova, jer mi nemamo mandat da diskutujemo o tome. Koji su onda bili motivi i ciljevi ovog sastanka? To je jednostavno bio radni sastanak, usresređen samo na pitanja koja spadaju među aktivnosti vezane za kulturu. Prema dnevnom redu je

takođe bilo predviđeno da se diskutuje o rekonstrukciji srpskih crkava, sa čim se već započelo. Do toga je delimično došlo zbog činjenice da sam ja tada bio predsedavajući međuministarskim odborom za rekonstrukciju.

Glavna tema diskusije je bila povratak dokumenata i raznih umetničkih dela kosovskog nasleđa, otetih tokom konflikta od strane pripadnika bivšeg srpskog režima, kao i da se razmene informacije vezane za kulturne aktivnosti i da se imenuju koordinatori koji će predstavljati dva ministarstva. Obe strane su se složile oko ovoga i imali smo utisak da je srpska

strana spremna da prihvati naš zahtev za povratak svih vrednosti koje su odnete sa Kosova tokom poslednjih godina. Zbog toga smo se dogovorili da radne grupe za povratak dokumenata i umetničkih dela, arheologiju, razmenu umetničkih dela i druga pitanja, izveste nadležna ministarstva o svemu o čemu se diskutovalo na ministarskom nivou.

Takođe smo se složili da UNMIK pomogne ovaj proces i da se udruži sa Savetom Evrope, UNESCO-m i ostalim srodnim međunarodnim institucijama koje se bave pitanjima kulture. Tokom ovog skupa pozvao sam mog kolegu

ministra Kojadinovića da se sastanemo u Prištini, sa čime se on složio.

Do drugog sastanka još uvek nije došlo, ali očekujem da će uskoro doći do toga, jer je saradnja u interesu obe strane. U našem slučaju, posle svega što se dogodilo, to bi takođe pomoglo u omekšavanju odnosa. Lično sam zadovoljan ako sam uspeo da makar pružim mali doprinos prevazilaženju barijera koje nam je istorija često nametala. Apsolutno smatram da imamo svako pravdo zahtevamo povratak umetničkih dela, jer ona pripadaju svim građanima Kosova, bez obzira na etničku pripadnost.

Vodeći principi Kontakt grupe za rešavanje kosovskog statusa

Nikolas Brns, Podsekretar za Politicka Pitanja, Stejt Department SAD-a.

Države Kontakt Grupe uključuju Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo, Rusija, Nemačka, Francuska i Italija.

Kontakt grupa je razmotrila pismo Generalnog sekretara UN-a sa izveštajem ambasadora Kaia Eidea o sveobuhvatnoj oceni situacije na Kosovu, koji su 7. oktobra 2005. godine bili podneseni Savetu bezbednosti UN-a.

Kontakt grupa podržava preporuke Generalnog sekretara Savetu bezbednosti UN-a, date na osnovu ovog izveštaja, da se započne

sa procesom određivanja budućeg statusa Kosova u skladu sa Rezolucijom SBUN 1244. Ona pozdravlja nameru Generalnog sekretara da imenuje Specijalnog izaslanika da vodi ovaj proces. Kontakt grupa željno očekuje da podržava nastojanja Specijalnog izaslanika i njegovog tima.

Rešenje pregovora bi trebalo da bude međunarodni prioritet. Kada proces jednom

bude počeo, on se ne može blokirati i mora se privesti kraju. Kontakt grupa poziva strane da se angažuju u dobroj nameri i konstruktivno, da se uzdržavaju od jednostranih mera i da odbace sve oblike nasilja. Oni koji zastupaju nasilje neće imati nikakvu ulogu. Specijalni izaslanik može da preuzme odgovarajuće mere u okviru svog UUN mandata da bi suspendovao ili isključio bilo kog pojedinca ili grupu, ako

smatra da njihovo delovanje ne pogoduju napretku.

Kontakt grupa poziva sve strane da uspostave jedinstvene pregovaračke timove i da se dogovore o zajedničkim stavovima.

Proces treba da obezbedi efikasno učesće kosovskih Srba i ostalih kosovskih građana i zajednica. Susedi u regionu i druge zainteresovane strane takođe treba konsultovati

prema potrebi.

Napredak procesa utvrđivanja statusa zavisice ne samo od nivoa angažovanja strana nego i od uslova na terenu. Sprovođenje standarda koje su utvrdile Ujedinjene Nacije mora se nastaviti tokom pregovora o statusu i predstavljace faktor koji ce određivati napredovanje.

Kontakt grupapodvlači značaj koji pridaje konstruktivnom i trajnom dijalogu na svim nivoima između Beograda i Prištine i između različitih zajednica na Kosovu. Ona od vlasti u Beogradu traži da aktivno podstiču kosovske Srbe da zauzmu svoje mesto u kosovskim institucijama.

Savet bezbednosti UN-a nastaviće da aktivno učestvuje u ovom pitanju. Konačnu odluku o statusu Kosova treba da usvoji Savet bezbednosti UN-a.

Kontakt grupa stoga obaveštava sve uključene strane da ishod utvrđivanja Statusa treba da se zasniva na dole navedenim principima:

1. Rešenje pitanja Kosova treba da bude u potpunosti kompatibilno sa međunarodnim standardima ljudskih prava, demokratije i međunarodnog prava te da doprinosi bezbednosti u regionu.

2. Rešenje statusa Kosova treba da bude u skladu sa demokratskim vrednostima i evropskim standardima i da doprinese realizaciji evropske perspektive za Kosovo, naročito napretka

Kosova u procesu stabilizacije i pridruživanja, kao i integraciji čitavog regiona u evro-atlantske institucije.

3. Rešenje treba da obezbedi održivu multietničnost na Kosovu. Onotrebadaobezbedi efikasne ustavne garancije i odgovarajuće mehanizme za obezbeđivanje ostvarenja ljudskih prava za sve građane na Kosovu i prava pripadnika svih kosovskih zajednica, uključujući pravo izbeglica i raseljenih lica da se bezbedno vrate u svoje domove.

4. Rešenje treba da obezbedi mehanizme koji ce osigurati učešće u vladi svih zajednica na Kosovu, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou. Efikasne strukture lokalnesamouprave uspostavljene putem procesa decentralizacije treba da omoguće koegzistenciju različitih zajednica i da obezbeđuju jednak i bolji pristup javnim službama.

5. Rešenje statusa Kosova treba da uključi konkretne mere zaštite kulturne i verske baštine na Kosovu. One treba da obuhvate odredbe koje utvrđuju status institucija i objekata Srpske Pravoslavne Crkve i druge baštine na Kosovu.

6. Rešenje kosovskog statusa treba da uveća regionalnu bezbednost i stabilnost. Tako ce ono obezbediti da se Kosovo ne vrati u situaciju od pre marta 1999. godine. Svako rešenje koje je jednostrano ili predstavlja posledicu upotrebe sile, biće neprihvatljivo. Ne sme biti izmena sadašnje teritorije

Kosova, odnosno podele Kosova niti ujedinjavanja Kosova sa nekom drugom zemljom ili delom neke zemlje. Teritorijalni integritet i unutrašnja stabilnost suseda u regionu moraju se potpuno poštovati.

7. Rešenje statusa ce osigurati bezbednostna Kosovu. Takođe ce osigurati da Kosovo ne predstavlja vojnu ili opasnost po bezbednost svojih suseda. Biće obuhvaćene konkretne odredbe o bezbednosnim aranžmanima.

8. Rešenje kosovskog statusa treba da promoviše delotvorne mehanizme za jačanje sposobnosti Kosova da sprovodi vladavinu prava, za borbu protiv organizovanog

kriminala i terorizma i za očuvanje multietničnosti u policiji i pravosuđu.

9. Rešenje treba da obezbedi da Kosovo može održivo da se razvija i ekonomski i politički te da može efikasno da saraduje sa međunarodnim organizacijama i međunarodnim finansijskim institucijama.

10. Na Kosovu ce još neko vreme biti potrebno prisustvo međunarodnih civilnih i vojnih snaga da bi vršile nadzor slaganja as odredbama rešenja statusa, garantovale bezbednost i, naročito, zaštitu manjina, kao i da bi pratile i pomagale vlastima u stalnoj primeni standarda.

Sastanak Saveta broj 2687

Zaključci saveta ministara inostranih poslova Evropske Unije o Kosovu

Brisel, 7. novembar 2005. godine

Predsedavajući g-din Jack Straw, državni sekretar Velike Britanije za spoljne i poslove Komonvelta

ZAPADNI BALKAN –
Zaključci Saveta

Savet je usvojio sledeće zaključke:

5. Savet je pozdravio sveobuhvatnu ocenu ambasadora Kaija Eidea o situaciji na Kosovu i izrazio svoju punu podršku za nameru Generalnog sekretara UN da započne politički proces utvrđivanja budućeg statusa Kosova.

6. Savet je pozdravio nameru Generalnog sekretara UN da imenuje Martija Ahtisarija za UN-ovog Izaslanika za status i Alberta Rohana za njegovog zamenika, i podvukao podršku EU za njegov mandat i nameru da sa njim blisko saraduje.

7. Savet je pozvao Prištinu i Beograd da se u dobroj nameri i konstruktivno angažuju u ovom procesu određivanja budućeg statusa Kosova. Sve zajednice na Kosovu, uključujući manjine, pogotovo srpsku, treba da igraju svoju ulogu u ovom

procesu.

8. Savet je podvukao najveći značaj stalne primene Standarda, sada i ubuduće. Od naročito je značaja zaštita manjina. Savet je pohvalio rad Serena Jesen-Petersena, Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara UN-a.

9. Podsećajući na Solunski plan EU i Deklaraciju Saveta Evrope o Kosovu od 17. juna 2005. godine, Savet je potvrdio rešenost Evropske Unije da potpuno učestvuje u definisanju statusa Kosova i spremnost da blisko učestvuje u pregovorima i sprovođenju njegovog budućeg statusa. U tom kontekstu, Savet je potvrdio svoju spremnost da blisko saraduje sa relevantnim partnerima i drugim međunarodnim organizacijama, uključujući OEBS koji, zbog svoje prisutnosti na terenu, igra važnu ulogu na Kosovu.

10. Savet se pozdravio spremnost gospodina Martija Ahtisarija da blisko saraduje sa EU. Savet se usvojio imenovanje GS/HR Stefana Lehnea za predstavnika EU u procesu rešavanja budućeg statusa Kosova. Pod vođstvom GS/HR i Saveta, predstavnik EU će podržavati Izaslanika UN-a za status u sprovođenju njegovog zadatka i obezbediće redovne

i pravovremene izveštaje za GS/HR i relevantne organe Saveta. On će takođe doprineti, pod vođstvom Saveta i u bliskoj saradnji sa Komisijom, pripremama za buduću ulogu EU na Kosovu.

11. S obzirom na mogućnost da će EU uvećati angažovanje na Kosovu, Savet je pozvao SG/HR i Komisiju da nastave da rade na određivanju moguće budućeg uloge i doprinosa EU, uključujući tu oblast policije, vladavine prava i privrede, te da u bliskoj budućnosti podnesu zajedničke predloge Savetu.

12. Savet je takođe pozdravio saradnju Komisije sa UNMIK-om i PIS na unapređivanju progresivnog slaganja sa kosovskim Standardima i prioritetima koje je utvrdilo Evropsko Partnerstvo da bi se negovalo napredovanje u pravcu EU standarda.

13. Savet je potvrdio da budućí status Kosova mora da bude u potpunosti kompatibilan sa evropskim vrednostima i normama, u skladu sa međunarodnim zakonskim instrumentima i obavezama te sa poveljom Ujedinjenih Nacija. Rešavanje statusa treba da ima za cilj jedno Kosovo, na kome su svi – bez obzira kojoj etničkoj zajednici pripadaju – slobodni da žive,

rade i putuju bez straha, neprijateljstva ili opasnosti i gde svi građani imaju isti tretman a različite kulture se poštuju. Rešavanje treba da zaštiti pravo svih izbeglica i raseljenih lica da se bezbedno vrate. Ono takođe treba da obuhvati konkretne mere zaštite kulturnih dobara i religioznih mesta. Istovremeno, sporazum o statusu treba da obezbedi da se Kosovo ne vrati u situaciju od pre marta 1999. godine. Svako rešenje koje je jednostrano ili predstavlja rezultat upotrebe sile, kao i svako menjanje sadašnje teritorije Kosova biće neprihvatljivo. Takođe, Kosovo se ne može deliti niti spajati sa nekom drugom zemljom ili sa delom neke druge zemlje nakon rešavanja kosovskog statusa. Teritorijalni integritet i unutrašnja stabilnost susednih zemalja mora se u potpunosti poštovati. Isto tako, budućí status Kosovu treba da omogući da se razvija na takav način koji je i ekonomski i politički održiv i obezbeđuje da ono ne predstavlja vojnu ili opasnost za bezbednosnu svojih suseda. Rešavanje budućeg statusa Kosova mora da omogući i Beogradu i Prištini da napreduju u pravcu Evropske Unije."

Rezolucija Skupštine Kosova

Priština, 17. novembra 2005. godine

Shodno povelji Organizacije Ujedinjenih nacija o pravima naroda na samoopredeljenje i drugim međunarodnim sporazumima;

Uzevši u obzir legitimne težnje kosovskog naroda da živi u slobodi i miru sa drugim nacijama;

Uzevši u obzir istorijski, zakonski i ustavni razvoj Kosova, posebno Bujansku konferenciju (1943-1944. godine), Ustavnu deklaraciju od 02. jula 1990. godine, Referendum iz 1991. godine, rezoluciju kosovske Skupštine o Kosovu kao nezavisnoj suverenoj državi iz 1991. godine;

Na osnovu duge borbe kosovskog naroda za slobodu i nezavisnost;

Na osnovu opšteg otpora protiv okupacije i oružane borbe Kosovske oslobodilačke vojske;

Potvrđujući garancije za zaštitu prava svih zajednica na Kosovu u skladu sa međunarodnim standardima;

Na osnovu programa političkih stranaka u pogledu političkog statusa Kosova;

Visoko ceneći NATO intervenciju da se zaustavi srpski genocid i etničko čišćenje na Kosovu, i [visoko ceneći] međunarodnu pomoć koja je pružena Kosovu;

Kosovska Skupština izdaje sledeću:

Rezoluciju

Da se potvrdi politička volja kosovskog naroda za nezavisnu i suverenu državu Kosovo

1) Kosovska Skupština potvrđuje volju kosovskog naroda za nezavisnom i suverenom državom Kosovo;

2) Kosovska Skupština garantuje potvrdu političke volje kosovskog naroda za nezavisnost putem referenduma;

3) Kosovska Skupština preuzima obavezu da izda kosovski Ustav u skladu sa standardima Evropske Unije;

4) Kosovska Skupština traži međunarodnu podršku za nezavisnu i suverenu državu Kosovo od strane Organizacije Ujedinjenih nacija, Sjedinjenih Američkih Država, Evropske unije i drugih zemalja;

5) Kosovska Skupština izražava spremnost da ratifikuje sve konvencije i međunarodno priznate sporazume o ljudskim pravima te o pravima zajednica, koja potiču iz Organizacije Ujedinjenih nacija, Evropske unije, Saveta Evrope i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju;

6) Kosovska Skupština se obavezuje da poštuje i garantuje ljudska prava i slobode za sve ljude na Kosovu i prava manjinskih zajednica u potpunom skladu sa međunarodnim standardima;

7) Kosovska Skupština koja će raditi na integraciji Kosova u evro-atlantske strukture, pozdravlja stalno angažovanje tih struktura na Kosovu i angažovaće se na dobrim odnosima

sa susednim zemljama i doprinosiće stabilnosti u regionu;

8) Kosovska Skupština garantuje teritorijalni integritet Kosova i nepovredivost njegovih granica;

9) Kosovska Skupština potvrđuje da se o volji kosovskog naroda za nezavisnošću ne može pregovarati;

10) Kosovska Skupština će, pomažući kosovsku delegaciju, pratiti rad delegacije, i svaka će se odluka za budućnost Kosova ratifikovati u Skupštini ili putem referenduma.

Ova rezolucija čini zakonsku i političku osnovu za platformu kosovske delegacije za nezavisnost Kosova.

Dokument kosovske delegacija za Martti Ahtisaari-ja, specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN-a o konačnom statusu Kosova

Uvod

1. Ovaj dokument sadrži kratak sažetak pozicija kosovske delegacije o procesu i o rezultatu određivanja konačnog statusa koji je započeo izjavom predsedavajućeg Saveta Bezbednosti UN-a 24. oktobra 2005.

Pozicije Kosovske delegacije se baziraju na rezoluciju Skupštine Kosova o ponovnom potvrđivanju političke volje građana Kosova o Kosovu kao nezavisnoj i suverenoj državi, usvojeno 17. novembra 2005.

Proces

2. Kosovska delegacija pozdravlja proces određivanja konačnog

statusa. Zalaže se za konstruktivnu ulogu u ovom procesu i ostaje otvorena za pregovore sa svim stranama, a posebno sa specijalnim izaslanikom UN-a i Kontakt Grupe. Kosovska delegacija je spremna da pregovara o svim relevantnim pitanjima otvoreno i konstruktivno. Privrženi smo mirnom, sveobuhvatnom procesu koji će se baviti sa svim pitanjima Kosova u vezi sa ovim procesom i odbacujemo bez izuzetaka sve one koji promovišu ili iupotrebljavaju nasilje za političke ili bilo koje druge ciljeve.

2.1 Kosovska delegacija pozdravlja aktivno pozitivno uključenje predstavnika svih manjinskih zajednica u ovom procesu pomoću intenzivne

saradnje sa kosovskom delegacijom. U vezi sa tim, kosovska delegacija je predložila uspostavljanje Saveta Manjinskih Zajednica.

2.2 Kosovska delegacija snažno veruje da proces rešavanja statusa Kosova mora biti otvoren i transparentan prema narodu Kosova i prema međunarodnoj javnosti. Posle nekoliko godina privremenog statusa i privremenih institucija i Kosovu i regijonu je potrebna potpuno raznjašnjenje Kosovskog statusa.

Vremenski okvir

3. Kosovska delegacija veruje da ovaj proces treba imati jasan vremenski okvir.

Specijalni izaslanik UN-a, SBUN i Kontakt grupa bi trebale osigurati da se proces zaključi do najkasnije sredine 2006. Kosovska delegacija će u potpunosti poštovati ovaj raspored.

Konačni status: država Kosovo

4. Nedvosmislena i jasna volja građana Kosova može se konačno priznati kao nezavisna i suverena država, unutar već priznatih granica. Granice države Kosovo se ne mogu ni na koji način promeniti. Vlada Kosova mora sprovoditi suverenitet na celoj teritoriji Kosova.

4.1 Budućnost demokratske države Kosovo će biti demokratija sa vladavinom zakona, efikasna i pristupačna svim građanima. Svi Kosovski građani imaju jednaka prava mirnog i bezbednog života uz potpuno poštovanje njihovih individualnih i političkih prava. Budući ustav Kosova i strukture vlade će omogućiti svim Kosovskim građanima potpunu zaštitu, bez obzira na njihovu etničku pripadnost.

Država Kosovo garantuje dalju izgradnju i funkcionisanje demokratskih institucija

4.2 Kosovska delegacija je privržena organizovanju funkcionisanja vlade, na centralnom i lokalnom nivou,

na taj način da omogućiti svim zajednicama Kosova fer učešće u vladi. Kosovska delegacija je svesna koju važnost ima decentralizacija u omogućavanju ovog prava. Kosovska delegacija i kosovske institucije će odrediti potrebni pravni okvir za reformu lokalne administracije. Kosovo će stvarati efikasne demokratske strukture lokalne administracije, a to će služiti olakšavanju suživota raznih zajednica nudeći fer pristup javnim uslugama.

4.3 Kosovo će biti sekularna država koja poštuje vere, jezik i kulturne tradicije svih svojih građana. Posebno će osigurati da versko i kulturno nasleđe svih zajednica bude pravno zaštićeno. Kosovska delegacija se zalaže da ovo bude jedno od sadržajnih elemenata sporazuma o statusu Kosova.

4.4 Državni ustav Kosova će obuhvatati relevantne međunarodne zakone o zaštiti prava manjina i prava žena uključujući tu i Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, Evropsku konvenciju u ljudskim pravima, UN-ovu Deklaraciju za eliminaciju svih oblika rasne diskriminacije i Konvenciju o eliminaciji svih oblika discriminacija nad ženama.

4.5 Kosovo garantuje pravo povratka svim raseljenima i izbeglicama njihovim imanjima, kućama, stanovima sa svim pravima Kosovskih građana.

4.6. Kosovska delegacija i Kosovske institucije

će garantovati prava manjinskim zajednicama u skladu sa međunarodnim standardima. Ova će prava biti zagantovana ustavom i posebnim zakonima.

4.7 Kosovo će ostati u potpunosti privrženo ispunjavanju standarda – u vladavini zakona, zaštiti manjina i funkcionisanju institucija itd.- dok ovi standardi ne postanu neotuđivi deo institucionalnog građanskog života na Kosovu.

4.8. Na bazi međunarodnog prava i univerzalnih demokratskih vrednosti, Kosovo će garantovati slobodu kretanja građana, dobara, ideja i informacija. Kosovo će dati svoj doprinos u borbi protiv terorizma i drugih negativnih pojava koji prete međunarodnom sistemu pravde, regionalne stabilnosti, društvima, čovečanstvu i ljudskim vrednostima.

Kosovo će u potpunosti saradivati sa Interpolom i Europolom i drugim sličnim međunarodnim organizacijama.

Kosovska ekonomija

5. Nejasan status Kosova, kao i spor vezan za podelu državnog vlasništva bivše Jugoslavije na Kosovu je sprečavao razvoj.

Kosovska delegacija očekuje da svi sporovi i nerazjašnjena pitanja koje proizlaze iz bivše SFRJ i iz rata tokom 1998. i 1999. na Kosovu će se rešiti toko pregovora.

Građani Kosova imaju pravo na ovu imovinu i demokratska vlast Kosova

ostaje privržena osiguranju pravedne arbitraže i zaštite svojinskih prava. Mi zahtevamo otvoreno lako-uređeno ekonomsku strukturu za Kosovo sa ciljem brzog i održivog ekonomskog razvoja. Imajući u obzir blizinu naših suseda i međuzavisnost naših ekonomija, Kosovo će zahtevati otvorene granice i slobodnu trgovinu unutar regiona.

Kosovski regionalni odnosi

6. Kosovo se čvrsto zalaže da će da ima mirne i otvorene odnose sa svim susedima. Ne polaže pravo na teritoriju van sopstvenih granica i neće priznati polaganje prava na njenoj teritoriji. Nezavisno Kosovo se zalaže za međunarodno pravo i principe UN-ove povelje.

6.1 Po postizanju nezavisnosti, Kosovo priželjkuje razvoj bliskih odnosa sa svim susedima. Pozdraviće i ohrabruje regionalnu saradnju i promociju slobodne trgovine ekonomskog razvoja u jugoistočnoj Evropi.

Kosovski međunarodni odnosi

7. Nezavisna i suverena država Kosova stremi članstvu u Ujedinjenim Nacijama i drugim međunarodnim institucijama kao što je MMF, Svetska Banka i Svetska Trgovinska Organizacija.

7.1 Kosovo očekuje brzu integraciju u Euro-Atlantskim strukturama. Ostaje posebno privrženo težnji procesa Stabilizacije i Pridruživanja do članstva

u Evropsku Uniju. U sferi bezbednosti, država Kosova teži partnerstvu sa krajnjim ciljem članstva u NATO.

7.2 Nezavisno Kosovo pozdravlja uključivanje EU-a i NATO-a, kao i OEBS-a, Saveta Evrope i drugih, osigurajući bezbednost države i vladavinu zakona za sve svoje građane.

7.3. Kosovska delegacija poziva NATO i EU da doprinose daljem ojačanju Kosovskih institucija njihovim prisutvom u nezavisnom Kosovu, posle dogovora konačnog statusa. Kosovska delegacija pozdravlja takvo prisustvo kao doprinos stabilnosti Kosova i procesa izgradnje institucija.

7.4. Nezavisna i suverena država Kosovo, u saradnji sa NATO-om, će imati sopstvene odbrambene snage koje će garantovati granice i bezbednost sopstvenih građana, i doprineće bezbednosti i stabilnosti u regionu.

Zaključak

8. Kosovska delegacija beleži da ovaj dokument stvara bazu kosovskog stava o ključnim pitanjima, a posebno izražava volju za uspostavljanje demokratske, mirne države Kosovo koja se pridržava zakona.

Nezavisna i suverena država Kosova će smiriti građane Kosova. To će doneti stabilnost na Kosovu garantovaće trajnu stabilnost i bezbednost u ovom delu Evrope i sveta.

Kosovska delegacija, Priština, 22. novembar 2005.

Pregovori protiv samoopredeljenja

Albin Kurti, član pokreta SAMOOPREDELJENJE!

Samoopredeljenje je kolektivna sloboda bez koje sloboda pojedinca nije moguće. Samoopredeljenje je samo sloboda da biramo svoju sudbinu već ono predstavlja i slobodu da se razvijamo. Iako njegovo ostvarivanje ne garantuje progres, definitivno je preduslov za progres. Trenutno nam je mogućnost za progres uskraćena. Politički, društveni i ekonomski trendovi uopšte su negativni. Dok se mi bavimo "standardima pre statusa", životni standard građana je pao. To nije iznenađujuće. Bez slobode, polako ali sigurno

će početi da vam nedostaje i hrana.

Uvek je važnije da ljudi imaju posao i hranu nego pravo da glasaju. Ovo je još očiglednije na Kosovu gde se glasanjem pre legitimiše politički sistem nego što se išta izabere. Kosovska Skupština je uhvaćena u zamku borbi između političkih stranaka. Te stranke nemaju ideale, one su samo aranžmani raznih grupacija. One imaju jake lidere, jer su same po sebi slabe. Ove partije nemaju viziju ili ideologiju i njih uglavnom čine ljudi čija je glad

za luksuzom i privilegijama odraz njihove narcističke neuroze. Ti političari stalno tvrde da će Kosovo steći nezavisnost. Oni ovo kažu jer nemaju nikakvu drugu strategiju za neke druge varijante za koja su ostvarenja sve više moguća, i u kojima oni učestvuju. Mnogi ljudi im nekako veruju jer odbijaju da veruju ovu poniženje i uvredu koje doživljavaju. Pluralizam bez države nije se pokazao konstruktivan niti produktivan. Naprotiv, on samo stvara iluziju normalne situacije. Na kraju krajeva, i Slobodan Milošević je

dozvoljavao rad političkih stranaka na Kosovu.

Mi i dalje nemamo vladu kakvu zaslužujemo, jer nam nedostaje prava samouprava na koju imamo prava i koja nam pripada. Kosovski političari polažu račune UNMIK-u, a UNMIK Nju Jorku. I Kosovski Srbi su u lošem položaju takođe: njihove vođe odgovaraju Beogradu. Sama struktura UNMIK-a nije demokratska: to je politička autoritativna piramida u kojoj naređenja idu od vrha naniže bez ikakve unutrašnje demokratije u odlučivanju.

UNMIK nije demokratski ni na Kosovu pošto su svi domaći predstavnici i radnici podčinjeni UNMIK-u, kako je propisano Rezolucijom 1244 i Ustavnim okvirom. U ime izgradnje demokratije, nama se vlada nedemokratski. Jedna činjenica se izbegava: samoopredeljenje je začetak svake demokratije i njegova osnova.

Sa druge strane, samoopredeljenje potvrđuje da su građani izvor suvereniteta. Mi ovo na Kosovu nemamo. U isto vreme, pravo na samoopredeljenje predstavlja princip nezavršenog procesa raspada bivše Jugoslavije, gde je Kosovo nepravedno izostavljeno iz ovog principa. Bez prava na samoopredeljenje za Kosovo, ne može se reći da Miloševićev projekat nije uspeo, a i proces suzbijanja fašizma i istinske demokratizacije Srbije ne može da počne. Pravo na samoopredeljenje predstavlja minimum moralne kompenzacije za vek nepravde, gubitke i štetu koju su nam naneli.

Stoga, pravo na samoopredeljenje za Kosovo treba da se ostvari u dve sfere: spoljno samoopredeljenje u pravcu Državne zajednice Srbije i Crne Gore, i interno samoopredeljenje u vezi sa UNMIK-om.

Za sada, Kosovo sebe ne može da predstavlja. Ipak još važnije je definisati predstavljanje u skladu sa čime i za šta? Sva trenutna investicija se koncentriše na najbolje predstavljanje U pregovorima sa Srbijom;

Samoopredeljenje je kolektivna sloboda bez koje sloboda pojedinca nije moguće. Samoopredeljenje nije samo sloboda da biramo svoju sudbinu već ono predstavlja i slobodu da se razvijamo. Iako njegovo ostvarivanje ne garantuje progres, definitivno je preduslov za progres. Trenutno nam je mogućnost za progres uskraćena. Politički, društveni i ekonomski trendovi uopšte su negativni. Dok se mi bavimo "standardima pre statusa", životni standard građana je pao. To nije iznenađujuće. Bez slobode, polako ali sigurno će početi da vam nedostaje i hrana.

i što je više moguće biti predstavljeno ZAKompromis. Kosovski političari tvrde da nema pregovora sa Srbijom, samo sa međunarodnom zajednicom, i da ti pregovori neće biti oko statusa Kosova. Oni nas duplo lažu, jer govore samo o dve stvari.

Pregovori su pregovori sa Srbijom o Kosovu. Ovo predstavlja jedan koncept i politički projekat koji je u potpunoj suprotnosti sa samoopredeljenjem kosovskog naroda. Proces pregovaranja koji se sprema zanemaruje volju naroda, i nadmen je i potcenjuje narod.

Pregovori imaju smisla samo kada se odvijaju između jednakih strana. Kosovo nije država kao što je to Srbija i nema pravu vladu kao što Srbija ima, nego fiktivnu. Kosovska Vlada nema istinsku supstancu, i to dvostruko: ona nema suštinska ministarstva—odbrane, unutrašnjih i spoljnih poslova, pravde i informisanja. Zatim, nijedno od sadašnjih ministarstava nema potpuna ovlašćenja (na primer, Ethem Čeku, ministar za energetiku nema kontrolu nad KEK-om i Trepčom, koji su javna i društvena

preduzeća pod nadležnošću KPA). Kosovo ne može da pregovara sa Srbijom jer njene strukture na Kosovu nisu ukinute. Pored toga što imamo UNMIK da nam visi nad glavom, imamo Srbiju oko vrata. I mi sada treba da pregovaramo sa Srbijom o svojoj zemlji, svom domu, svojoj slobodi! U stvari, Kosovu ne nedostaje status, već kosovskom narodu nedostaje sloboda. Zatvorenik ne može da pregovara. Pregovori u svakom slučaju znače kompromis jer oni podrazumevaju spremnost na njega.

Srbija ne žali niti se oseća krivom zbog zločina koje je ovde počinila. Pored toga, nikakva pravda za žrtve nije obezbeđena. Dalje, Srbija želi da povрати Kosovo, ali ovaj put deleći ga, pre svega putem decentralizacije. Sada je najbolja ponuda Srbije ona koju je oduzela od nas: autonomija! Jedina Srbija sa kojom može da se pregovara je ona koja prihvata samoopredeljenje za Kosovo. Imamo mnogo stvari da pregovaramo sa Srbijom ali tek tada, kada mi budemo slobodni i postanemo ravnopravne strane.

Jedino samoopredeljenje obezbeđuje prave uslove

za dobre odnose između Albanaca i Srba na Kosovu. Osamdeset procenata političkih zatvorenika u bivšoj Jugoslaviji osamdesetih godina bili su Albanci, zato što je albanski narod imao najmanje slobode od svih naroda u Jugoslaviji i zato što Kosovo nije bilo republika kao druge jedinice, koje su kasnije postale države. Uprkos tome, kulminacija pozitivnih odnosa između Albanaca i Srba postignuta je nakon krhke autonomije 1974. godine, pošto je Kosovo tada bilo najdalje od kontrole Beograda. Zatim, ovi odnosi su bili najlošiji za vreme Miloševićevog režima, kada je Kosovo bilo pod čizmom njegovih snaga i terorizovano. Najbolji odnosi, dosad još neviđeni, biće postignuti tek kada se ostvari spoljno samoopredeljenje. Albansko-srpski odnosi mere se udaljenošću Kosova od Beograda.

P o k r e t SAMOOPREDELJENJE! prvo ima za cilj da se totalizacija UNMIK-ovog režima zameni polarizacijom. Jedna nova podela, ne na političke stranke, nego na nepravedan režim sa jedne strane i ljude koji traže svoja prava, pravdu, slobodu i ravnopravnost, sa druge strane, se pojavljuje. Ta nova podela je neophodna radi stvarne dijalektike i ispravne, jer fundamentalne, problematizacije. Nama, kao i drugim narodima, treba zemlja i hleb. A za to nam treba samoopredeljenje, treba nam da ostvarimo sebe.

Priština, 15. novembar 2005. godine

Najnoviji događaji u Skupštini

Franklin De Vriz, OEBS Misija na Kosovu

Skupština usvaja rezoluciju kojom ponovo potvrđuje volju građana

17. novembra 2005. Skupština Kosova je usvojila rezoluciju reafirmišući volju građana za nezavisnu i suverenu državu, koja će služiti kao pravna i politička platforma kosovske delegacije u pregovarima za status.

29. septembra, opoziciona stranka PDK je podnela početni nacrt rezolucije. Predlog je potom referisan višepartijskoj radnoj grupi kojoj je dat zadatak nacrta konačnog predloga, prihvatljivog za sve političke partije. Odbor za pravo, pravosudna i pitanja Ustavnog okvira, kao i predsedavajući odbora za međunarodnu saradnju i integraciju u EU su podneli posebne nacрте. Izazov za sve šefove poslaničkih grupa i predsedavajućih oba odbora je bio da se usaglase o jedinstvenom nacrtu teksta, imajući u obzir Vodeće Principe Kontakt Grupe koji isključuju unilateralne korake u procesu određivanja statusa. Prenoseći poruku Kontakt Grupe, SPGS i šef kancelarije SAD su intervenisali kako bi sprečili potencijalni sukob između PISU-a i međunarodne zajednice malo pre početka pregovora o statusu. Posle nekoliko sati konsultacija između parlametarnih grupa 17. novembra, plenar je usvojio tekst rezolucije, koja će služiti kao platforma za kosovsku delegaciju u bavljenju sa pitanjem statusa, i kao takvo nije prigovoren od UNMIK-a. (Potpuni tekst rezolucije se nalazi u ovom izdanju)

Pakt stabilnosti regionalno vlasništvo

Države pripadnice Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu na regionalnom sastanku koji se održava dva puta godišnje sa određenom temom sastale su se u Pragu na radnom zasjedanju 15. i 16. novembra 2005. kako bi raspravljali o regionalnom vlasništvu. Oko 200 učesnika koji predstavljaju 80 zemalja i organizacija raspravljalo je o prilikama i izazovima regionalne saradnje u jugoistočnoj Evropi. Glavna tema rasprave na random zasjedanju I (Demokratija) je bila regionalna parlamentarna saradnja. Važnost parlamenata jugoistočne Evrope u zajedničkoj perspektivi pristupa EU-u je pomenuta kao glavni izvor razvoja i jačanja regionalnu saradnje. Parlamentarci iz šest raznih parlamenata jugoistočne Evrope su razvili konzenus o potrebi za buduću izgradnju kapaciteta o određivanju prioriteta efikasnog parlamentarnog nadzora u sferi sprovođenja zakona, ojačanju rada odbora koji se bave integracijom u EU-u, demokratsku kontrolu bezbednosnog sektora, kontrolu budžeta i reformu sudstva.

Osnivanje odbora Skupštine o bezbednosti je odloženo

10. oktobra, odbor za vanrednu pripravnost je podneo zahtev predsedništvu da se "ubrza procedura stvaranja parlamentarnog odbora koji će pokriti sferu bezbednosti i razjasni dali odbor za vanrednu pripravnost treba još nastaviti da postoji." Tokom plenarnih zasjedanja 17. i 21. novembra, postalo je jasno da parlamentarne grupe imaju razna gledišta. Radi se o tome dali treba da se formira novi odbor za bezbednost ili postojeći odbor za vanrednu pripravnost će biti odgovoran za pokrivanje pitanja bezbednosti. Predsedavajući zasjedanja je zaključio da je ovo pitanje odloženo dok se ne postigne sporazum između predsedništva i parlamentarnih grupa.

10. novembra je održan prvi sastanak konsultativne grupe za pregled sektora unutrašnje bezbednosti (KG/PSUB) od strane SPGS-a. Blizu 50 predstavnika PISU-a, međunarodne zajednice, političkih partija, zajednica, građanskog društva i drugih grupa interesa su se sastali kako bi rezmenili gledišta i mišljenja o pitanjima bezbednosti.

18. novembra, je započeo OEBS-ov program za profesionalni razvoj parlamentarnog nadzora bezbednosti. U prvom okruglom stolu je učestvovalo 28 učesnika, uključujući 16 odbornika u Skupštini. Organizacija za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) je vodila zasjedanje i dovela je tri gosta: odbornike parlamenata Slovenije i Rumunije, kao i komisara za nadzor reforme u policiji iz Severne Irske.

OEBS-ova misija na Kosovu je pripremila priručnike sa relevantnim zakonskim odredbama o reformi policije iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Albanije.

Skupština ide napred u uspostavljanju Nezavisne komisije za medije, usvajanjem nacrtu zakona

Tokom zasedanja 17. i 21. novembra, Skupština je usvojila predlog o stvaranju ad-hok skupštinskog odbora koji bi preporučio Skupštini imenovanje članova saveta nezavisne komisije za medije. Skupština je usvojila nacrt zakona o prehrambenim artiklima na prvom čitanju a na drugom čitanju usvojila je zakon o stranim ulaganjima, industriji i akreditaciji.

Završava se pravni program za Skupštinu

Šestomesečni OEBS-ov projekat u podršci pravnog odeljenja Skupštine Kosova završio se krajem oktobra 2005. Projekat, sproveden od "Institut International de Paris La Defense," je obezbedio pravnu ekspertizu i kapacitete za pravni prevod za Skupštinu kao i nastavak privremeno stopiranog projekta EAR-a.

Program je pomogao nekolicini odbora razvoj radnog plana i podržavao je uspostavljanje specijalizovanih pod-odbora. Inicijativa je doprinela poboljšanju komunikacija i saradnje relevantnih odbora sa međunarodnom zajednicom o prenosu nadležnosti u pravosuđu i bezbednosti organizovanjem nekoliko konsultacija sa Stubom I i sa UNMIK-ovom kancelarijom za pravna pitanja.

Dalje je projekat razvio nacrt zakona o statusu osoblja Skupštine, nacrt uredbu o organizovanju skupštinskog sekretarijata.

Skupština usvaja inicijativu nacrtu novog ustava

21. oktobra 2005. parlamentarna grupa AAK je podnela predsedništvu Skupštine predlog nacrtu o novom ustavu. AAK je zatražila da radna grupa odgovorna za nacrt ustava bude formirana od šefova parlamentarnih grupa; odbora za pravo, pravosudna i pitanja Ustavnog okvira; i odbora za prava i interese zajednica. Predlog je opširno razmotren na plenarnom zasedanju 17. i 21. novembra, sa predlogom LDK da novi odbor koji bi pripremio nacrt Ustava bude

formiran. Konačno, došlo je do usaglašavanja inicijative o nacrtu ustava i da predsedništvo Skupštine treba kasnije da postigne sporazum sa šefovima parlamentarnih grupa u vezi sa sastavljanjem radne grupe. Predlog je jednoglasno usvojen.

"Grupa za političku strategiju", s leve strane Jakup Krasnici, Ilber Hisa, Skender Hiseni, Bljerim Šalja, Kolj Beriša, Ardian Ćini.

Kosovska delegacija pripremila platformu strategije o pregovorima o statusu

Posle prvog sastanka 6. oktobra 2005, kosovska delegacija za pregovore o statusu je održala nekoliko sastanaka kako bi pripremila svoju platformu i strategiju za pregovore o statusu. Članovi delegacije su predsednik Kosova Dr. Ibrahim Rugova, predsednik Skupštine Nedžad Daci, premijer Kosova Bajram Kosumi, opozicioni vođa Hašim Taçi (PDK), Veton Suroi (ORA) i Bljerim Šala kao koordinator planiranih radnih grupa. Na sastanku je delegacija uspostavila "Grupnu za političku strategiju," sastavljenu od potpredsednika četiri političkih partija kosovskih albanaca—Kolj Beriša (LDK), Jakup Krasnici (PDK), Ardian Ćini (AAK), i Ilber Hisa (ORA)—uz Bljerima Šalju. Grupa za političku strategiju je ovlašćena da započinje rad na "nacrtu političke platforme za nezavisnu i suverenu državu Kosova prema predlozima koji su već predstavljeni do sada." Peti sastanak Kosovske delegacije se održao 18. novembra, posle čega kancelarija Predsednika Rugove je objavila da je stvoren "Konsultativni odbor" manjinskih zajednica koji bi savetovao tim o manjinskim pitanjima. Predlog o osnivanju "ekspertskih radnih grupa" je takođe usvojen. Kosovska delegacija se sastala 21. novembra i usvojila dokument o platformi za rešavanje statusa koji bi se predao specijalnom izaslaniku Martti Ahtisaari-ju 22. novembra.

(Tekst platforme je u potpunosti objavljen u ovom izdanju)

ASI Iziava Misije

Inicijativa za podršku Skupštini (IPS) je mehanizam za saradnju organizacija koje su povezane demokratskim programima za podršku skupštine Kosova, pokušavajući da ojačaju Skupštinu Kosova i da je učine profesionalnijom. Rad IPS-a je usredsređen na demokratsku i političku kulturu zasnovanu na prihvatanju i poštovanju demokratskih procedura, transparentnosti i odgovornosti narodu, razvoju i sprovođenju zakonite politike, izvršnog nadzora, poštovanju višejezičnosti i učešću u regionalnim i parlamentarnim kontaktima.

Partneri IPS-a dele informacije i koordinišu programima u toku identifikacije potreba koje su u direktnoj vezi sa Skupštinom. Kao koordinator za IPS, OEBS misija na Kosovu povezuje sve partnere IPS-a i saziva redovne sastanke u saradnji sa predstavnicima skupštine. Bilten IPS-a pruža informacije širokoj domaćoj i međunarodnoj javnosti, o razvoju u Kosovskoj skupštini kao i o programima IPS-a.

Trenutni učesnici IPS-a:

Fridrih Ebert Stiftung (FES), Fridrih Nojman Stiftung (FNS), Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Projekat za parlamentarnu praksu od istoka do zapada (PPPZ), Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR), Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih država (USAID), Nacionalni demokratski institut (NDI), Program za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) u saradnji sa međuparlamentarnom unijom (MPU), OEBS-ovom misijom na Kosovu i Skupštinom Kosova.

Uredničko veće:

Sven Lindholm, Ramush Tahiri, Franklin De Vrieze, Blerim Vela, Labinot Hoxha, Edmond Efendija, Krenar Loshi

OSCE Sedište Misije OEBS-a, 10000 Priština
Tel: (+381-38) 500 162 Faks: (+381-38) 500 188
Kontakt: franklin.devrieze@osce.org
<http://www.osce.org/kosovo>

Zapažnja koja su navedena u ovoj novini su autorova i ne oslikavaju poglede Skupštine, misije OEBS-a na Kosovu ili organizacije koje su partneri u IPS.

Slike u ovom broju biltena: Dnevna novina Ekspres: strane 1, 12 (Ferdi Ljimoni) / strana 3 (Fljaka Kuci) / strane 4, 13, 14, 20, 23 (Astrit Ibrahim) / strane 5, 8, 11 (Fisnik Dobreci) / strane 15, 18 (Ermalj Meta) / strana 24 (Atde Mula) / OEBS: strane 2, 6, 7, 10, 17, 22.